

УДК 378:004

Вдовичин Тетяна Ярославівна

аспірант

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, Україна

tetiana_vdovychyn@mail.ru

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. Традиційна система підготовки фахівців, незважаючи на значні здобутки й досягнення, потребує суттєвої модернізації внаслідок технологізації навчального процесу у ВНЗ. Впровадження технологій відкритої освіти сприятиме урізноманітненню та удосконаленню навчального процесу відповідно до потреб та вимог сьогодення. Зокрема, у студентів напряму підготовки «Інформатика*» розвиватиметься здатність до самореалізації, позитивного ставлення до професійної діяльності. Результати проведеного анкетування студентів, професорсько-викладацького складу, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ дають змогу визначити сучасний стан застосування мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі.

Ключові слова: бакалавр інформатики; професорсько-викладацький склад університету; адміністрація ВНЗ; навчально-допоміжний персонал; технології відкритої освіти; педагогічні умови.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Суспільне замовлення на кваліфікованих фахівців з інформатики щороку зростає. Підготовка бакалаврів інформатики адаптована до швидкісних темпів розвитку інформаційного суспільства, впровадження інноваційних технологій навчання.

Загальними педагогічними принципами організації процесу підготовки бакалаврів інформатики є: гуманізація навчально-виховного процесу; спрямованість на професійно-педагогічну підготовку; визначення мети фахової підготовки; цілісність, динамічність, гнучкість, відкритість, варіативність системи підготовки фахівців. Ці принципи визначають вимоги до змісту, методів, організаційних основ процесу навчання студентів напряму підготовки «Інформатика*», формування ціннісних орієнтацій, знань і вмінь, а у практичній діяльності стають підставами для визначення, обґрунтування і забезпечення педагогічних умов фахової підготовки.

Інтерес до обраної професії пробуджує у студентів мотивацію до навчання. Практичне застосування набутих знань, вмінь та навичок, суспільне значення та зміст роботи в певній галузі, врахування педагогічних умов підготовки сприяють розвитку у майбутніх фахівців таких рис як конкурентоспроможність, відповідальність, наполегливість, цілеспрямованість, творча активність, самостійність, працелюбність, дисциплінованість тощо. У студентів формується впевненість у своїй професійній придатності, розуміння необхідності оволодіння знаннями з різних предметних галузей, основними видами професійної діяльності, передбаченими навчальним планом ВНЗ, потреба в оновленні вмінь щодо використання інновацій у відповідній сфері, здатність спрямовувати результати самовдосконалення на користь фахової діяльності.

Професорсько-викладацький склад університету повинен забезпечувати поглиблену гуманітарну, соціально-економічну, професійну та практичну підготовку бакалаврів інформатики, формувати у майбутніх фахівців здатність до аналізу та

інтеграції одержаних знань, вміння їх використовувати у професійній діяльності та подальшому особистісному саморозвитку й самовдосконаленні.

Адміністрація та навчально-допоміжний персонал ВНЗ зобов'язані створити умови для забезпечення якості освітньо-професійних програм, організації навчально-виховного процесу, соціалізації та формування технологічної грамотності особистості. Важливими у підготовці майбутніх фахівців, зокрема бакалаврів інформатики, стає ефективна, узгоджена взаємодія всіх учасників процесу, створення належних педагогічних умов, запровадження інноваційних технологій навчання. Це сприятиме активізації фундаментальної підготовки студентів, адаптації до швидкісних темпів розвитку інформаційного суспільства, створюватиме сприятливі умови для опанування обраної професії.

Підготовка бакалаврів інформатики, що ґрунтується на принципах фундаменталізації та модернізації освітнього процесу, буде більш ефективною завдяки використанню мережних технологій відкритої освіти. Впровадження принципів відкритої освіти розширює можливості навчального середовища, ставить нові вимоги до процесу набуття знань, вмінь та навичок, враховує індивідуальні потреби щодо забезпечення особистісного розвитку, професійних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою підготовки бакалаврів є нормативно-правова база освіти: Закон України «Про вищу освіту» [8], Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», Положення «Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)», Положення Міністерства освіти і науки України «Про організацію науково-дослідницької роботи студентів у вищих навчальних закладах» тощо.

Особливості професійної підготовки бакалаврів інформатики можна визначити, проаналізувавши програму підготовки фахівців даного напрямку, навчальні плани, галузеві стандарти вищої освіти України (ГСВО), зокрема освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійні програми, компетентності та системи умінь згідно з ГСВО, а також виробничі функції, типові задачі діяльності та уміння, якими повинні оволодіти майбутні фахівці.

Проблему формування знань, умінь і навичок майбутнього вчителя інформатики досліджували М. І. Жалдак [7], С. А. Раков [12], Ю. В. Триус [13] та ін. У дисертації Н. В. Морзе [11] обґрунтовано та визначено один із головних компонентів професійної компетентності вчителя інформатики – методичні вміння.

Вагомим внеском у дослідження проблеми застосування технологій відкритої освіти є роботи В. Ю. Бикова [1; 2], який ґрунтовно дослідив особливості, принципи та технології відкритої освіти. Проблеми, пов'язані з формуванням відкритого освітньо-наукового простору, висвітлено у роботах С. І. Здіорук, А. Ю. Іщенко, М. М. Карпенко [14], В. Моїсєєва [10]. Деякі аспекти застосування технологій відкритої освіти розглянуто у попередніх публікаціях автора даної статті [3; 4; 5; 6].

Мета статті полягає у визначенні сучасного стану застосування мережних технологій відкритої освіти студентами, професорсько-викладацьким складом, адміністрацією та навчально-допоміжним персоналом у вітчизняних ВНЗ.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети дослідження застосовувався комплекс методів: аналіз, систематизація, узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури з проблем відкритої освіти з метою виявлення актуальних напрямів дослідження; аналіз передового і масового педагогічного досвіду впровадження мережних технологій відкритої освіти у вищих навчальних закладах; анкетування, самооцінювання – для

дослідження особистісних переконань студентів, професорсько-викладацького складу, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ щодо використання мережних технологій відкритої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізувавши сучасний стан підготовки фахівців з інформатики, було визначено, що бакалаврів інформатики готують у 51 вищому навчальному закладі України, які можна умовно поділити на національні, державні та приватні, а також виокремити педагогічні (таблиця 1).

Таблиця 1.

Перелік ВНЗ, в яких здійснюється підготовка бакалаврів інформатики

Національні	Державні	Приватні
28	16	7
З них <u>11</u> – педагогічні		

Для обґрунтування педагогічних умов застосування мережних технологій відкритої освіти у підготовці бакалаврів інформатики необхідно було визначити стан їх використання у вітчизняних ВНЗ, обізнаність студентів, професорсько-викладацького складу, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу університету щодо цих технологій, для чого було проведено педагогічний експеримент.

Мета констатувального експерименту полягала у визначенні стану застосування мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі бакалаврів інформатики. Проводилось анкетування студентів напряму підготовки «Інформатика*», професорсько-викладацького складу, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ.

Загалом, до участі в констатувальному експерименті було залучено 212 представників різних навчальних закладів України (список ВНЗ наведено у таблиці 2).

Таблиця 2.

Список ВНЗ, задіяних у констатувальному експерименті

Назва ВНЗ	Кількість студентів	Кількість осіб професорсько-викладацького складу	Кількість осіб адміністрації та навчально-допоміжного персоналу
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка	67	40	15
Житомирський державний університет імені Івана Франка	30	14	2
Державний вищий навчальний заклад «Криворізький національний університет»	13	8	3
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	17	0	3
Всього	127	62	23

В констатувальному експерименті брали участь:

- 1) бакалаври інформатики та студенти споріднених напрямів підготовки (спеціальностей), які отримують спеціалізацію «Інформатика*» – 127 осіб;
- 2) професорсько-викладацький склад, який забезпечує навчально-виховний процес для майбутніх фахівців з інформаційних технологій – 62 особи;
- 3) адміністрація вищих навчальних закладів (директори інститутів, декани факультетів, завідувачі кафедр), а також навчально-допоміжний персонал (методисти, спеціалісти, інженери, лаборанти тощо) – 23 особи.

Для прикладу, детальний перелік напрямів підготовки (спеціальностей) студентів в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка, що були задіяні в констатувальному експерименті, наведено у таблиці 3.

Таблиця 3.

Перелік напрямів підготовки (спеціальностей) в ДДПУ імені Івана Франка, що були задіяні в констатувальному експерименті

Форма навчання	ОКР	Галузь знань	Напрямок підготовки або спеціальність	Кількість студентів
Денна	«Бакалавр»	0403 «Системні науки та кібернетика»	6.040302 «Інформатика*»	24
Заочна	«Бакалавр»	0403 «Системні науки та кібернетика»	6.040302 «Інформатика*»	11
Денна	«Спеціаліст»	0402 «Фізико-математичні науки»	7.04020301 «Фізика*» спеціалізація «Інформатика»	2
Денна	«Спеціаліст»	0101 «Педагогічна освіта»	7.01010301 «Технологічна освіта*» спеціалізація «Інформатика»	7
Заочна	«Спеціаліст»	0101 «Педагогічна освіта»	7.01010301 «Технологічна освіта*» спеціалізація «Інформатика»	8
Заочна	«Спеціаліст»	0403 «Системні науки та кібернетика»	7.04030201 «Інформатика*» (перепідготовка)»	15

Розглядаючи мережні технології відкритої освіти як засіб навчання бакалаврів інформатики, доцільно з'ясувати обізнаність респондентів щодо призначення відкритої освіти, її змісту та проблем, а також визначити педагогічні інновації в організації навчального процесу з використанням цих технологій.

Анкети містили запитання, що дозволили з'ясувати наступне:

- 1) обізнаність респондентів у педагогічній термінології: «технологія», «відкрита освіта», «мережні технології відкритої освіти»;
- 2) стан використання технологій відкритої освіти:
 - студентами напряму підготовки «Інформатика*» у навчально-виховному

процесі;

- науково-педагогічними працівниками у професійній діяльності;
- адміністрацією та навчально-допоміжним персоналом в організації діяльності ВНЗ.

Опитування проводилось як з метою аналізу ступеня використання мережних технологій відкритої освіти студентами, професорсько-викладацьким складом, адміністрацією та навчально-допоміжним персоналом вищої школи у навчанні та професійній діяльності, так і з метою виявлення бажання респондентів застосовувати їх на практиці.

На початку констатувального експерименту для студентів та професорсько-викладацького складу ставилося однакове питання: чи знайомі вони з терміном «відкрита освіта» (рис.1, рис.2)?

За результатами оцінювання відповідей, з терміном відкритої освіти ознайомлені 43% студентів та 55% професорсько-викладацького складу. Це свідчить про те, що, рухаючись за інформаційним прогресом, респонденти зустрічалися з таким терміном у своїй діяльності. Адже працюючи практично щодня за комп'ютером в мережі Інтернет з метою навчання, пошуку інформації чи спілкування, стикаються з можливістю одержання різних відомостей у відкритому доступі, вміло користуються такими засобами комунікації як електронна пошта, чат, форум, соціальні мережі та інші.

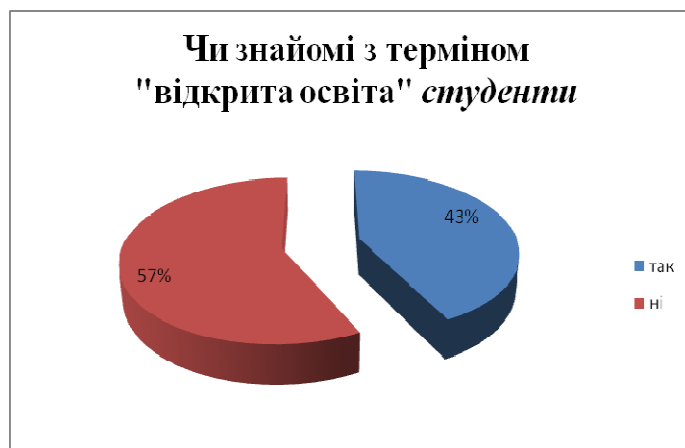

Рис. 1. Розподіл відповідей студентів щодо ознайомлення з терміном «відкрита освіта»

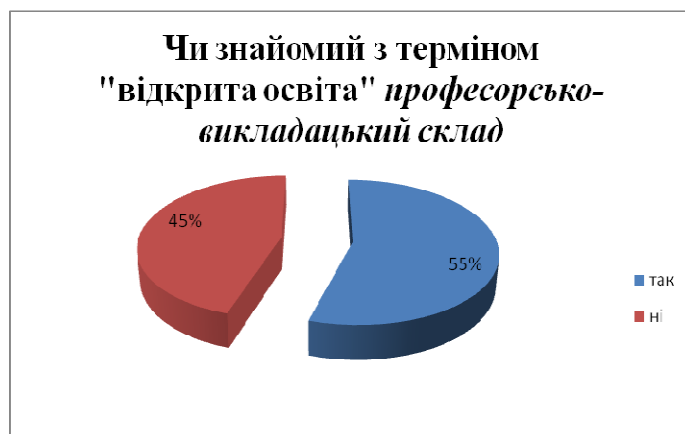

Рис.2. Розподіл відповідей професорсько-викладацького складу щодо ознайомлення з терміном «відкрита освіта»

Одним із завдань даного дослідження було з'ясувати думку респондентів щодо доцільності використання мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі та для організації процесу підготовки майбутніх фахівців (рис. 3.).

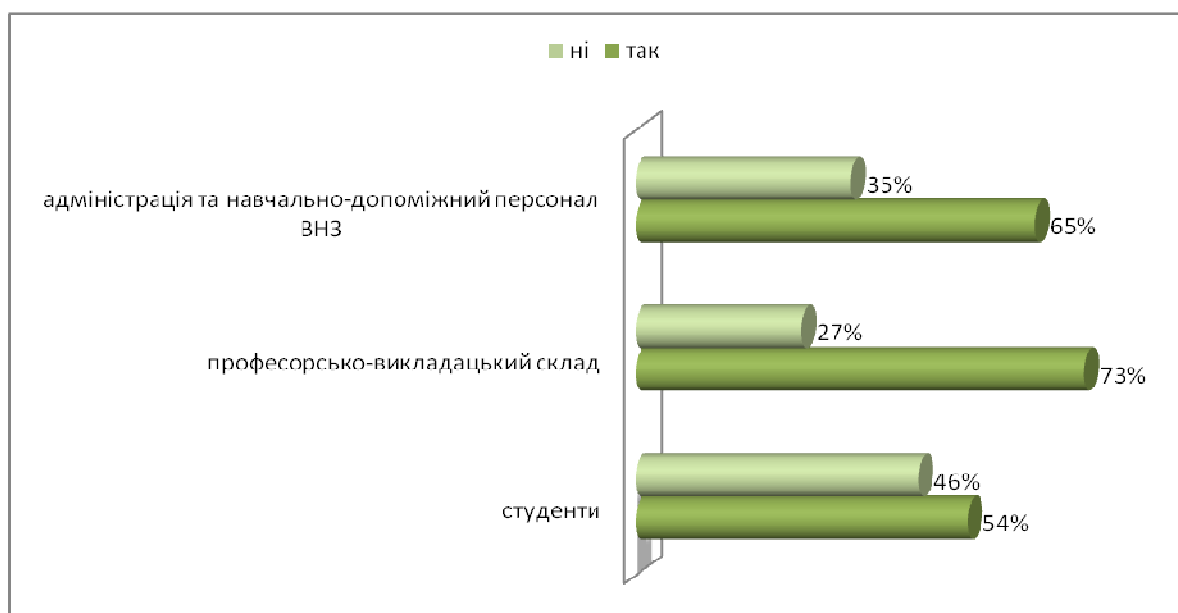

Рис.3. Розподіл відповідей респондентів щодо доцільності використання мережних технологій відкритої освіти

Переважає більшість респондентів (студенти — 54%, професорсько-викладацький склад — 73%, адміністрація та навчально-допоміжний персонал — 65 %) вважають, що доцільно застосовувати мережні технології відкритої освіти. Це свідчить про усвідомлення учасниками навчально-виховного процесу значимості відкритої освіти у фундаментальній, науковій підготовці фахівців, інтелектуальному розвитку особистості, забезпеченні оптимальної організації навчального процесу у вищій школі.

Для даного дослідження важливим було визначити, чи розуміють студенти тлумачення терміну «відкрита освіта». Саме тому їм ставилось запитання: «Що таке, на Вашу думку, «відкрита освіта»?». Респондентам було надано кілька орієнтовних відповідей та запропоновано упорядкувати їх за ступенем значущості. Як видно з рис. 4, більшість студентів на перше місце поставили відповідь, що «відкрита освіта» – це «освіта, в якій відсутня планова детермінованість (визначеність) навчального процесу» (38%), на друге – «реалізація потреб інформаційного суспільства в умовах інформаційно-комунікаційної революції» (28%), на третє – «освіта, в якій принцип творчої невизначеності, ймовірності, розмитості майбутнього приймаються як фундаментальні культурні цінності» (21%), на четверте – «форма демократизації суспільних відносин» (7%), на п'яте – «специфічна форма освітніх послуг» (2%).

Проаналізувавши відповіді респондентів, можна зробити висновок про те, наскільки студентам відома сутність поняття «відкрита освіта». Студенти вкладають у трактування цього терміну такий зміст: невідповідність усталеним стандартам та демократичність взаємовідносин у навчальному процесі, застосування інформаційно-комунікаційних технологій як важливої складової інформаційного суспільства.

На нашу думку, використання мережних технологій відкритої освіти допомагає пристосовуватися до швидкозмінних вимог підготовки конкурентоздатних фахівців на світовому ринку праці, відповідає стратегічним завданням модернізації системи освіти. Тому варто наголосити, що використання традиційних методик в навчально-виховному

процесі необхідно поєднувати із застосуванням інформаційно-ресурсного забезпечення методичних систем навчання, розширювати спектр засобів і педагогічних технологій відкритої освіти.

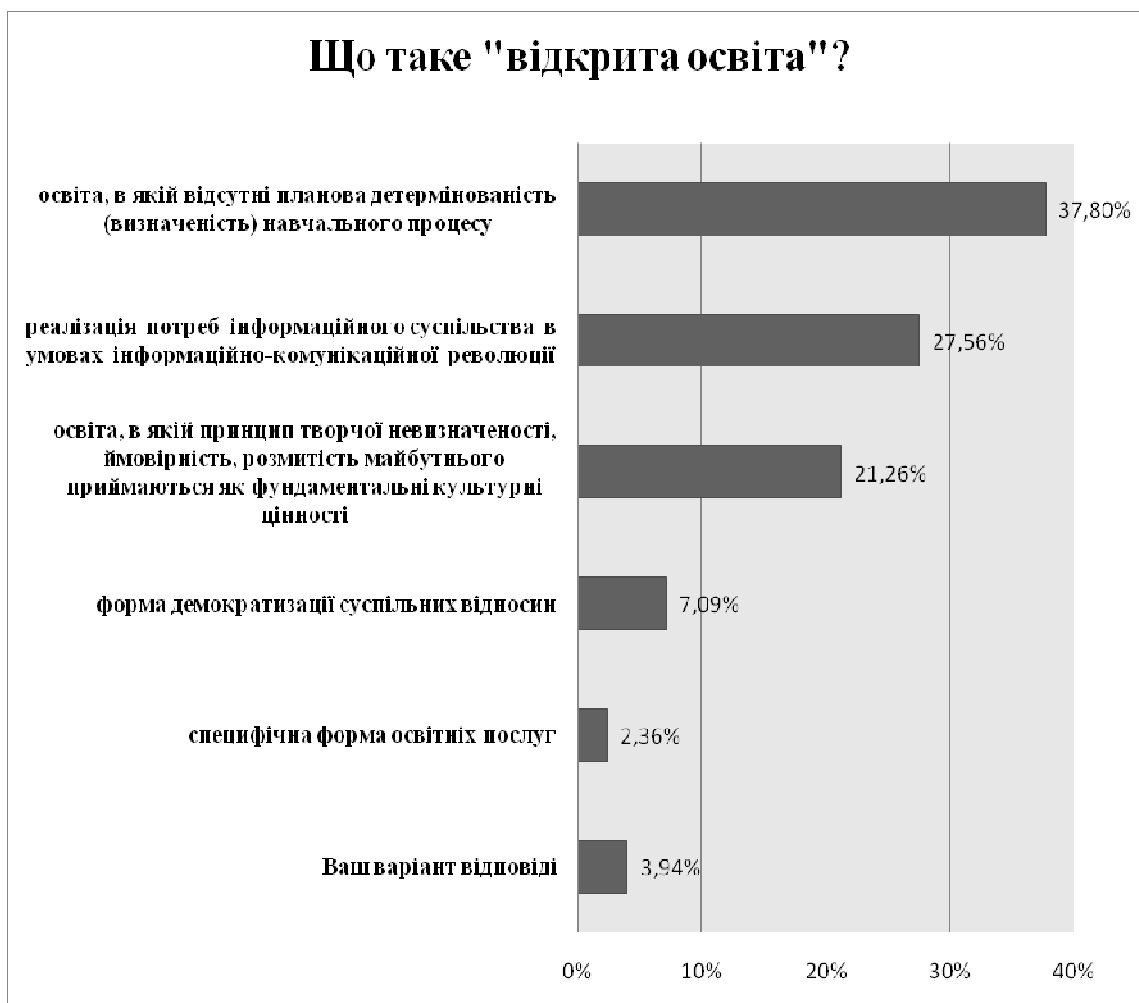

Рис. 4. Розподіл відповідей студентів щодо тлумачення терміну «відкрита освіта»

Що стосується професорсько-викладацького складу ВНЗ (62 респонденти), то їх бачення ролі відкритої освіти, в основному, є позитивним (рис.5.). Про це свідчать результати відповідей щодо необхідності систематичного використання мережних технологій відкритої освіти в навчальному процесі (61%). Решта опитаних науково-педагогічних працівників вважають, що впровадження мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховний процес ВНЗ є швидше непотрібним, ніж потрібним (15%); що немає великої необхідності у їх використанні (11%); ці технології є фактором, що заважає належній організації навчального процесу (8%). Свій варіант відповіді представили 3 респонденти (5%), а саме: «ніколи не використовував», «немає нічого кращого від традиційного навчання», «технології відкритої освіти набагато спрощують підготовку до занять та сприяють швидкому обміну інформацією зі студентами».

Бажання й готовність науково-педагогічних працівників до впровадження мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховний процес ВНЗ можна визначити через мотивацію та регулярність використання, що сприятиме швидкій адаптації професорсько-викладацького складу до вимог сучасності, ефективності використання переваг цих технологій, орієнтації на високий результат.

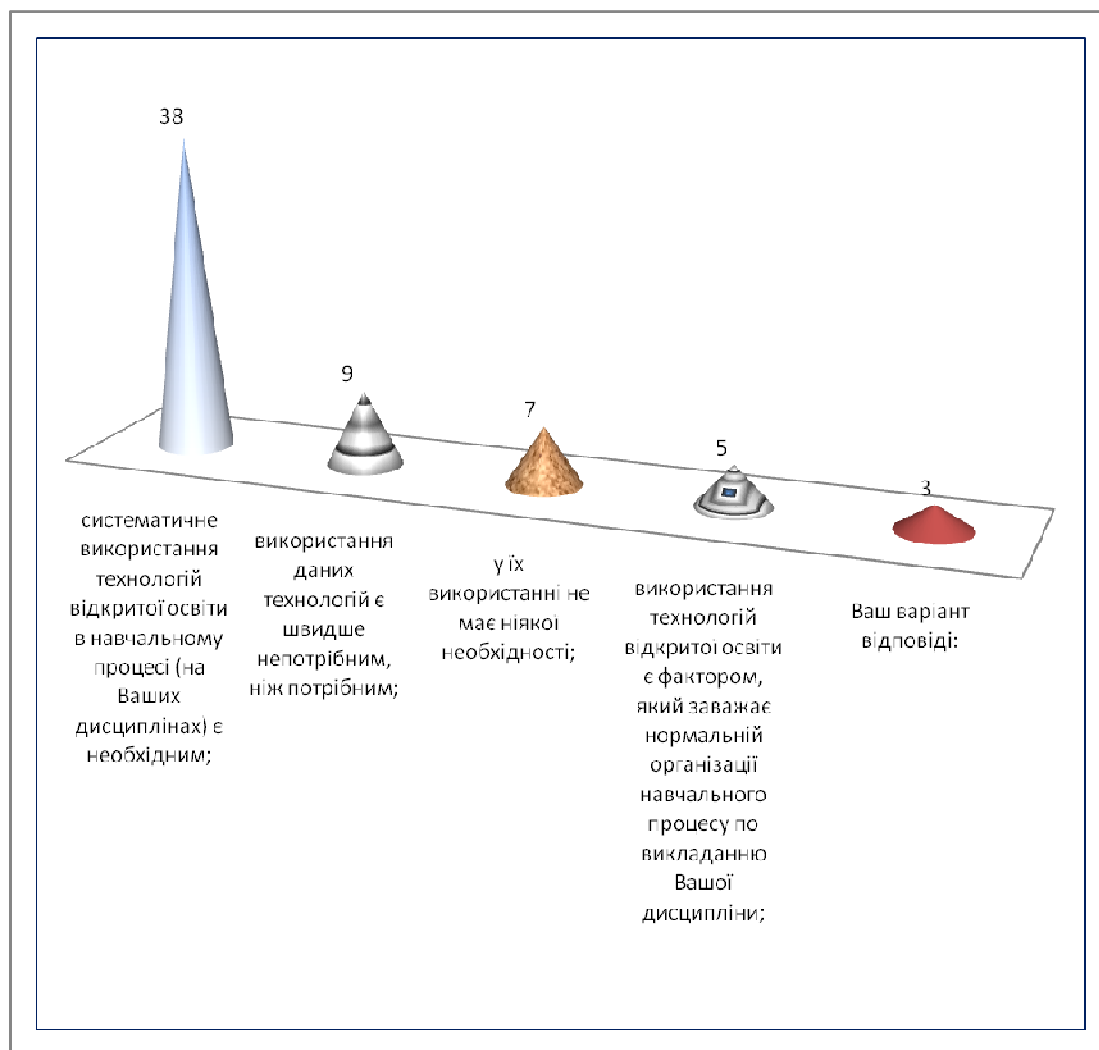

Рис. 5. Розподіл відповідей науково-педагогічних працівників щодо доцільності використання мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі

Результати опитування професорсько-викладацького складу про доцільність застосування мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі можна інтерпретувати з огляду на педагогічний стаж. Адже бажання й готовність до використання цих технологій суттєво залежать від вікової категорії науково-педагогічних працівників. Поділ викладачів на групи відбувся так:

- 1) до 10 років;
- 2) від 10 до 20 років;
- 3) більше 25 років.

Зважаючи на отримані результати, можна сказати, що науково-педагогічні працівники зі стажем роботи більше 25 років не надто схильні до впровадження будь-яких інновацій у навчально-виховний процес, зокрема застосування мережних технологій відкритої освіти. На їх думку, використання цих технологій є непотрібним (61% опитаних респондентів) і заважають нормальній організації навчального процесу (60%).

Як видно з рис. 6, професорсько-викладацький склад зі стажем роботи від 10 до 20 років вважають, що використання мережних технологій відкритої освіти:

- 1) обов'язкове – для 24% опитаних респондентів;
- 2) необхідне – для 35%;

- 3) непотрібне – для 24%;
 4) є негативним фактором, що заважає нормальній організації навчального процесу – для 31%.

Науково-педагогічні працівники, в яких стаж роботи менше 10 років, майже однотайно вважають, що впровадження мережних технологій відкритої освіти є обов'язковим для навчального процесу в ВНЗ (73% респондентів).

Проаналізувавши отримані результати, можна визначити, що педагогічний стаж виступає критерієм для впровадження мережних технологій відкритої освіти. Професорсько-викладацький склад із стажем роботи більше 20 років, віддає перевагу традиційній системі підготовки фахівців. Тоді як покоління науково-педагогічних працівників із стажем роботи менше 10 років, виросло на засадах використання інформаційних технологій, зокрема, мережних технологій відкритої освіти, активного їх застосування у професійній діяльності.

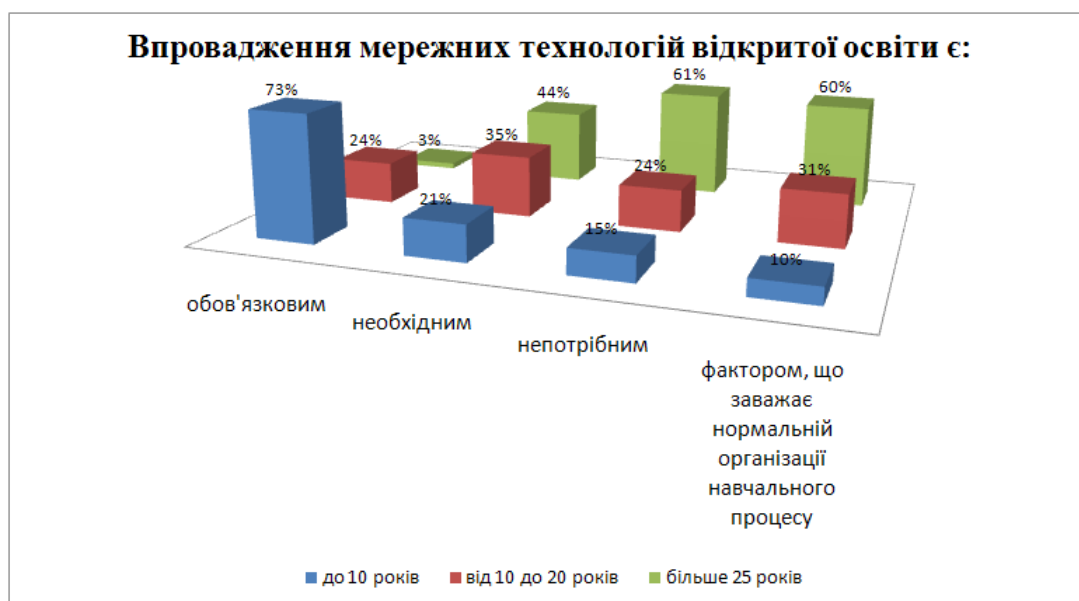

Рис. 6. Взаємозв'язок між педагогічним стажем науково-педагогічних працівників та їх визначенням доцільності впровадження мережних технологій відкритої освіти

Відповіді науково-педагогічних працівників на питання «Чи використовуєте мережні технології відкритої освіти у професійній діяльності?» (рис. 7) розділилися таким чином: «так» (66%) і «ні» (34%).

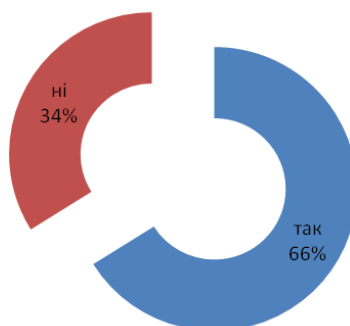

Рис. 7. Розподіл відповідей науково-педагогічних працівників щодо використання мережних технологій відкритої освіти у професійній діяльності

Разом з тим, лише 26% професорсько-викладацького складу зі стажем роботи більше 25 років застосовують мережні технології відкритої освіти у професійній діяльності (рис. 8.). Усього на 1 % більше частка науково-педагогічних працівників зі стажем роботи до 20 років, які використовують дані технології у навчальному процесі (27%). Опитані молодші за стажем роботи викладачі (до 10 років) вважають, що застосування інструментів відкритої освіти підвищує якість професійної підготовки (47%).

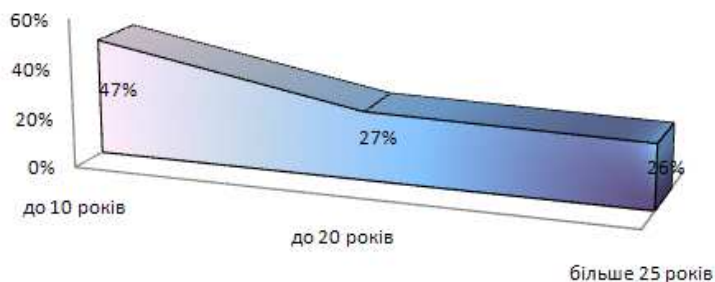

Рис. 8. Розподіл відповідей професорсько-викладацького складу щодо використання мережних технологій відкритої освіти у професійній діяльності (за педагогічним стажем)

Анкетування студентів, професорсько-викладацького складу, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ щодо питання «Як Ви оцінюєте роль використання технологій відкритої освіти для забезпечення ефективного функціонування вищого навчального закладу?» показало тенденцію на пріоритет застосування цих технологій у навчальному процесі (результати представлені у таблиці 4).

Студенти та науково-педагогічні працівники, адміністрація та навчально-допоміжний персонал ВНЗ визначають роль мережних технологій відкритої освіти у тому, що вони підвищують інтерес до навчання (20%, 21% та 17% відповідно). Майже однотайно всі опитані респонденти визначили, що дані технології сприяють впровадженню сучасних інновацій у навчально-виховний процес (19%, 18% та 13%) та полегшують роботу всіх його учасників (15%, 16% та 17%). Варто відзначити, що на думку частини студентів, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ, мережні технології відкритої освіти сприяють самовдосконаленню (по 13% відповідно).

Таблиця 4.

Відповіді респондентів на питання «Як Ви оцінюєте роль використання мережних технологій відкритої освіти для забезпечення ефективного функціонування вищого навчального закладу? »

Варіанти відповіді	студенти	професорсько-викладацький склад	адміністрація та навчально-допоміжний персонал
дозволяє краще засвоїти матеріал	9%	18%	13%
підвищує інтерес	20%	21%	17%

не відіграє ніякої ролі	5%	5%	4%
відволікає увагу	3%	5%	9%
не дозволяє зосередитись	7%	6%	4%
полегшує роботу	15%	16%	17%
впроваджує сучасні інновації	19%	18%	13%
заважає виконувати обов'язки	9%	3%	9%
сприяє самовдосконаленню	13%	8%	13%

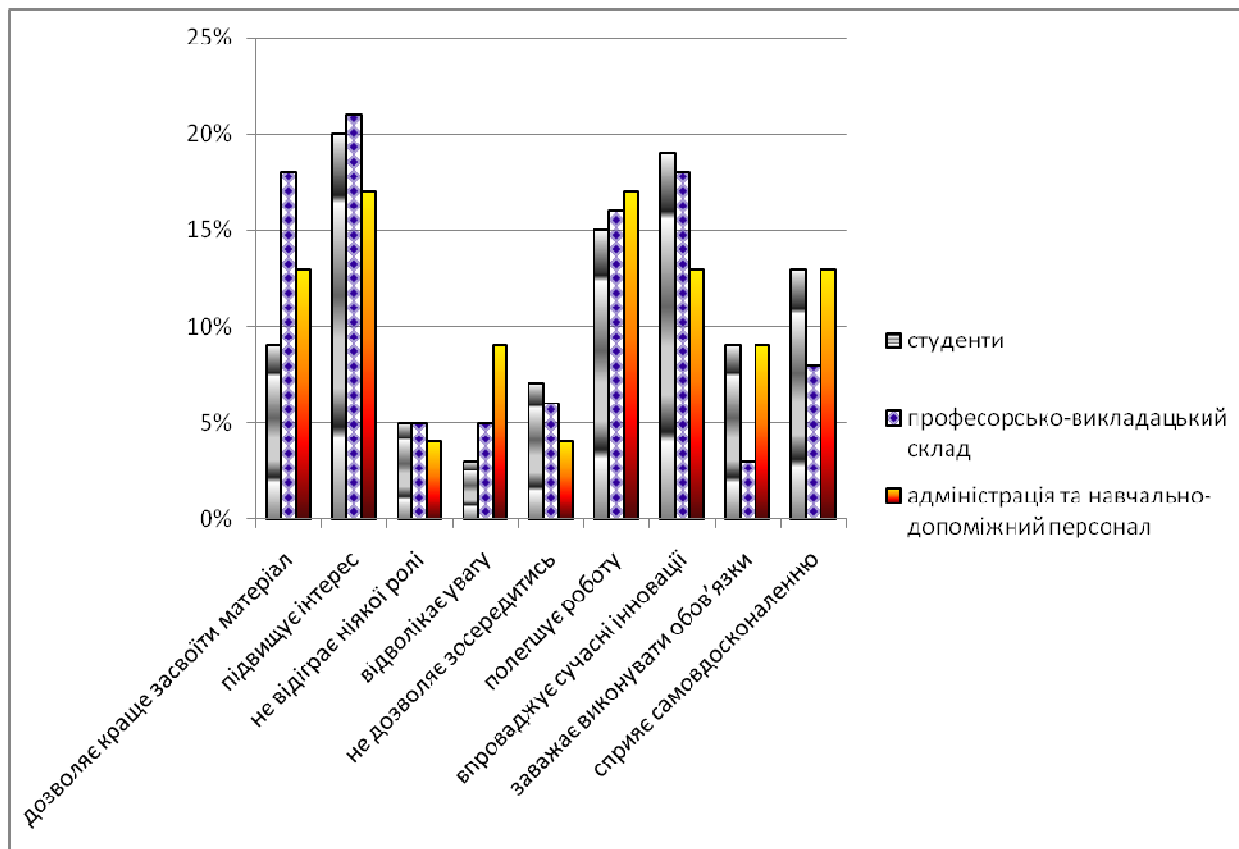

Рис. 9. Розподіл відповідей респондентів щодо ролі мережних технологій відкритої освіти для забезпечення ефективного функціонування навчального закладу

Одним із завдань дослідження було з'ясувати думку адміністрації та навчально-допоміжного персоналу щодо централізованого поширення мережних технологій відкритої освіти у вищому навчальному закладі. На основі результатів, наведених на рис. 10, можна зробити висновок, що опитані респонденти позитивно ставляться до використання цих технологій у освітньому процесі ВНЗ (74%). На думку адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ, мережні технології відкритої освіти доцільно впроваджувати, оскільки їх використання допомагає належним чином організувати навчально-виховний процес, який повністю відповідає сучасним вимогам.

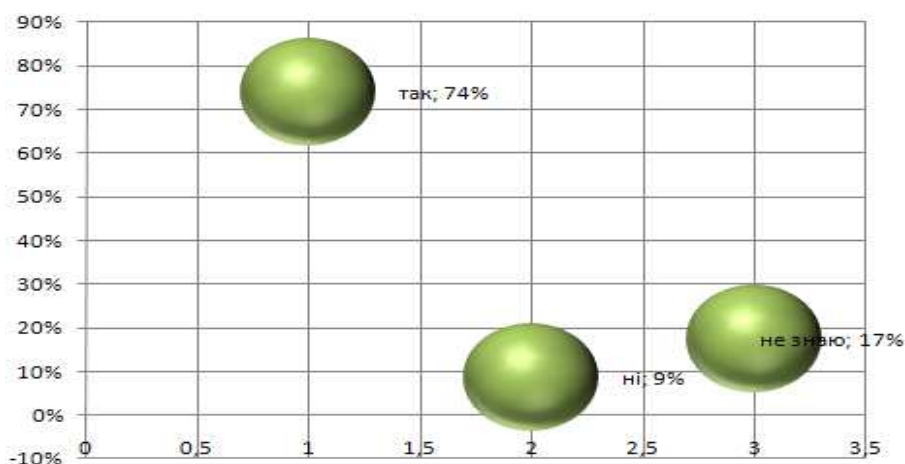

Рис. 10. Розподіл відповідей адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ щодо доцільності поширення мережних технологій відкритої освіти

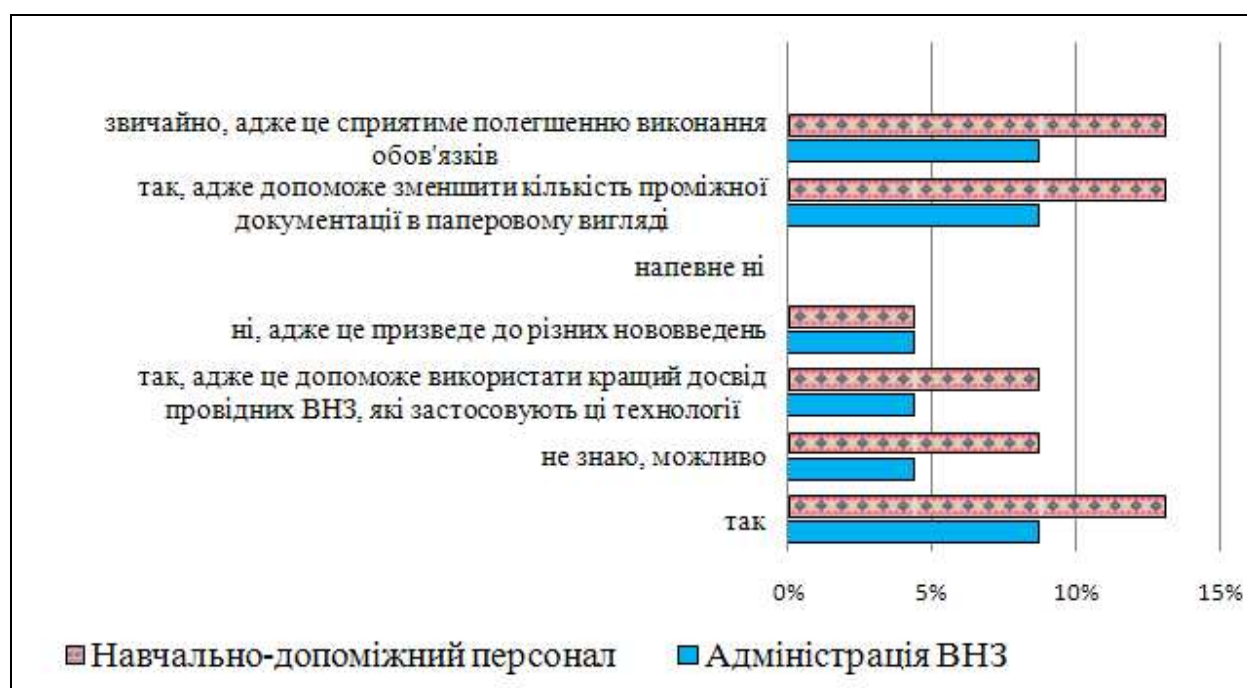

Рис. 11. Розподіл відповідей працівників адміністрації та навчально-допоміжного персоналу на питання «Чи варто впроваджувати мережні технології відкритої освіти у ВНЗ?»

Як видно з рис.11, більшість опитаних респондентів адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ вважають, що впровадження мережних технологій відкритої освіти є доречним (9% та 13% відповідно), допоможе вивчити і використати кращий досвід провідних вищих навчальних закладів, які це вже застосовують (4% та 9%), зменшить кількість проміжної документації в паперовому вигляді (9% та 13%), сприятиме полегшенню виконання посадових обов'язків (9% та 13%).

Отже, представники адміністрації (директор інституту, декан факультету, завідувач кафедри) та навчально-допоміжного персоналу (методист, спеціаліст, інженер та лаборант) позитивно сприймають застосування мережних технологій відкритої освіти у навчально-виховному процесі. В аспекті організації процесу

навчання, використання цих технологій сприятиме полегшенню виконання посадових обов'язків та зменшенню паперової документації, а саме при розподілі навчального навантаження, формуванні розкладу занять, веденні особових справ студентів, використанні ресурсів університетської бібліотеки тощо.

На рис. 12 і в табл. 5 представлено спробу опитаних респондентів визначити, які з перелічених інструментів належать до мережних технологій відкритої освіти. При цьому більшість студентів, науково-педагогічних працівників, адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ (15%, 18% та 17% відповідно) зазначили, що всі перелічені технології (google-сервіси, мобільні засоби, електронні бібліотеки, соціальні спільноти, електронна пошта, освітні інформаційні мережі, технології віртуальної навчальної діяльності, навчально-методичні комплекси дисциплін) відносяться до мережних технологій відкритої освіти (15%, 18% та 17% відповідно). Варто зауважити, що частка студентів (14% та 13%), професорсько-викладацького складу (21% та 18%), адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ (17% та 13%) вважають, що до мережних технологій відкритої освіти також належать освітні інформаційні мережі та технології віртуальної навчальної діяльності.

Таблиця 5.

Відповіді респондентів на запитання «Які інструменти відносяться до мережних технологій відкритої освіти?»

Варіанти відповіді	Google-сервіси	Мобільні засоби	Електронні бібліотеки	Соціальні спільноти	Електронна пошта	Освітні інформаційні мережі	Технології віртуальної навчальної діяльності	Навчально-методичні комплекси дисциплін	Всі
Студенти	10%	9%	15%	14%	3%	14%	13%	7%	15%
Професорсько-викладацький склад	8%	16%	5%	6%	3%	21%	18%	5%	18%
Адміністрація та навчально-допоміжний персонал	13%	13%	9%	4%	4%	17%	13%	9%	17%

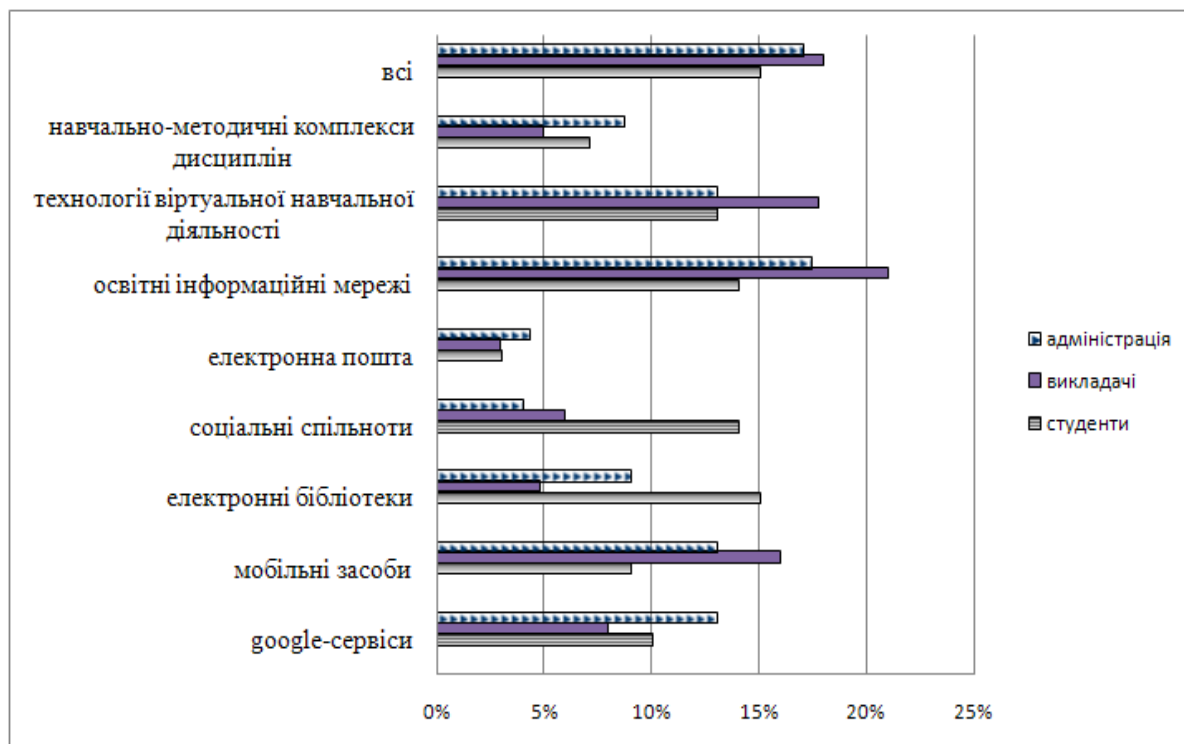

Рис.12. Розподіл відповідей респондентів щодо інструментів відкритої освіти

На запитання «Чи використовуєте у своїй навчальній діяльності мережні технології відкритої освіти?», 75% опитаних студентів відповіли «так» (рис. 13). Розподіливши відповіді студентів відповідно до курсу, на якому вони навчаються, бачимо, що більшість з них вважають, що впровадження мережних технологій відкритої освіти допомагає у навчанні. При цьому, використання цих технологій студентами у навчальній діяльності пропорційно інтенсифікується з кожним роком навчання: I курс – 12%, II – 21%, III – 31%, IV – 36% (рис.14).

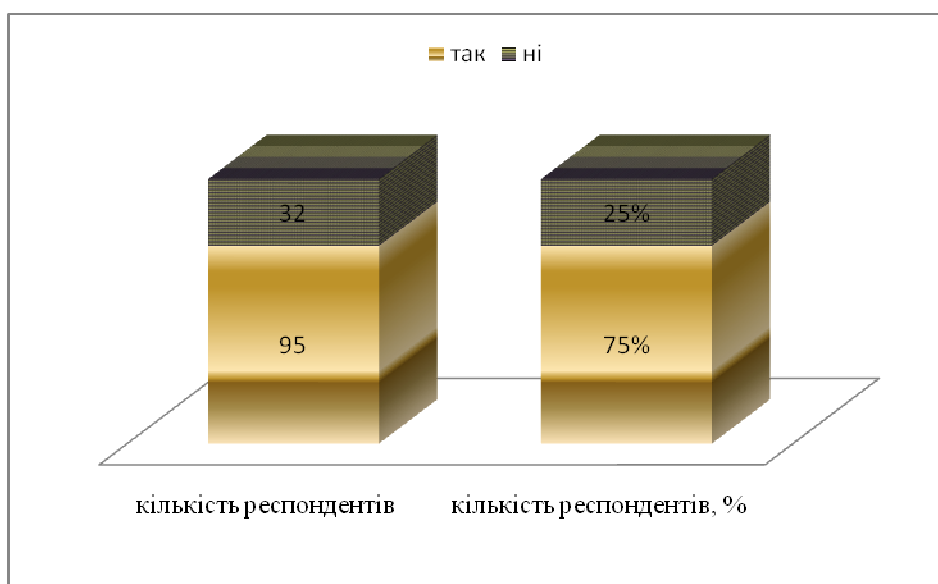

Рис.13. Розподіл відповідей студентів на запитання «Чи використовуєте мережні технології відкритої освіти у навчальній діяльності?»

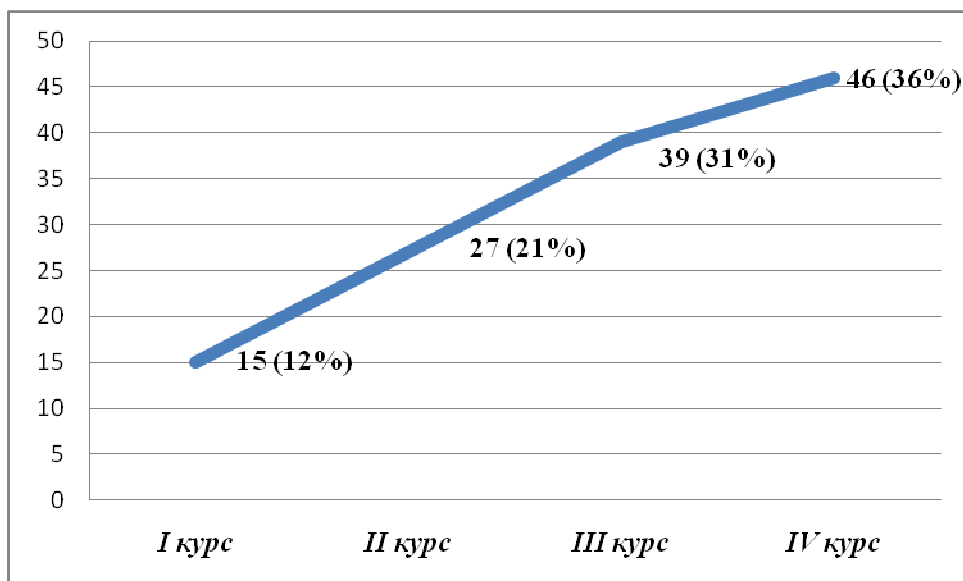

Рис.14. Розподіл відповідей студентів за курсами на запитання «Чи використовуєте мережні технології відкритої освіти у навчальній діяльності?»

Проведене анкетування дає змогу зробити висновки про те, що більшість опитаних респондентів вважають, що застосування мережних технологій відкритої освіти є доцільним, потрібним, актуальним, відповідає вимогам сьогодення; студенти, професорсько-викладацький склад, адміністрація та навчально-допоміжний персонал ВНЗ змогли визначити на інтуїтивному рівні сутність поняття «відкрита освіта», доцільність застосування мережних технологій відкритої освіти, їх роль для функціонування ВНЗ, інструменти, що відносяться до мережних технологій відкритої освіти.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У результаті проведеного дослідження визначено сучасний стан застосування мережних технологій відкритої освіти у вітчизняних ВНЗ. На основі даних анкетування виявлено, що дослідження є актуальним, адже більшість опитаних респондентів мають бажання до впровадження цих технологій на практиці. Використання мережних технологій відкритої освіти сприяє підвищенню ефективності засвоєння даних та відомостей, що стають доступнішими для студента.

Відомо, що традиційна система підготовки фахівців, незважаючи на значні здобутки й досягнення, потребує суттєвої модернізації внаслідок технологізації навчального процесу у ВНЗ, зокрема впровадження мережних технологій відкритої освіти.

Проблема розробки методик навчання фундаментальних дисциплін з використанням мережних технологій відкритої освіти, гармонійне поєднання традиційних методичних систем навчання з інструментами відкритого навчального середовища, створення на їх основі інформаційних навчальних середовищ залишається актуальною для підготовки бакалаврів інформатики.

Впровадження мережних технологій відкритої освіти в процес навчання бакалаврів інформатики повинно відповідати таким цілям:

- створення сприятливих умов для інноваційної діяльності;

- участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері освітньої діяльності;
- формування стратегічних пріоритетних напрямів та здійснення моніторингу їх реалізації;
- організація та методологічне забезпечення сучасних заходів в освіті;
- координація діяльності відповідних структур з питань освітньої діяльності;
- залучення досягнень фундаментальних наук та ознайомлення з ними студентів;
- навчання новому у сфері майбутньої професійної діяльності.

Професорсько-викладацькому складу необхідно подбати про те, щоб активніше використовувати мережні технології відкритої освіти у навчальному процесі. У наш час науково-педагогічний працівник повинен уміти мотивувати студента і побудувати його діяльність так, щоб в останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове. Викладач повинен не тільки вміти моделювати і розв'язувати педагогічні ситуації, що сприяють вдосконаленню емоційної та вольової сфер особистості, його педагогічної техніки, педагогічних умінь та особистісних якостей, а й широко використовувати різноманітні форми відкритого навчання, які враховують специфіку професійної діяльності, спонукати студентів до активної самостійної роботи з метою оволодіння новими знаннями, методиками предметного навчання. Функції викладача в даних умовах змінюються. Він виступає більше у ролі помічника, наставника, радника.

Адміністрації та навчально-допоміжному персоналу вищого навчального закладу слід подбати про реалізацію таких умов:

- забезпечення сучасною матеріально-технічною базою;
- придбання ліцензованого програмного забезпечення;
- відповідність навчальних приміщень сучасним нормам та вимогам;
- розміщення у відкритому доступі навчально-методичного забезпечення дисциплін, нормативних документів, загальної інформації про діяльність ВНЗ;
- створення сприятливих умов для науково-педагогічних працівників щодо підходів до викладання дисциплін;
- забезпечення обізнаності професорсько-викладацького складу та студентів щодо можливостей використання мережних технологій відкритої освіти, шляхом організації відповідних семінарів, тренінгів, конференцій, майстер-класів та інших навчальних і просвітницьких заходів.

Для реалізації зазначених заходів необхідне позитивне ставлення, готовність та вмотивованість усіх учасників навчального процесу. При цьому готовність до нововведень науково-педагогічних працівників, їх бажання й прагнення до професійного самовдосконалення сприятиме впровадженню інноваційних технологій, організації освітнього середовища на якісно новому рівні.

Перспективами подальших досліджень є розроблення рекомендацій для бакалаврів інформатики (навчання в умовах впровадження мережних технологій відкритої освіти), для професорсько-викладацького складу, працівників адміністрації та навчально-допоміжного персоналу ВНЗ (забезпечення належних умов застосування цих технологій в освітньому процесі).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В. Ю. Биков – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
2. Биков В. Ю. Інноваційний розвиток суспільства і сучасні мережні технології систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Тovaжнянського, О. Г. Романовського. – Вип. 23-24 (27-28). –

- Харків: НТУ ХП, 2009. – С. 24-49.
3. Вдовичин Т. Я. До питання про впровадження технологій відкритої освіти у навчально-виховний процес / Вдовичин Т. Я., Яцишин А. В. // Наукові записки. – Випуск 4 – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 96-101.
 4. Вдовичин Т. Я. Застосування технологій відкритої освіти для інформатизації навчального процесу / Вдовичин Т. Я., Яцишин А. В. // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Випуск 16. – Херсон: ХДУ, 2013. – С. 134-140.
 5. Вдовичин Т. Я. Модернізація професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики на основі технологій відкритої освіти / Вдовичин Т. Я., Яцишин А. В. // Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. №2 (додаток 2). – 2013 р. – Тематичний випуск «Науково-методичні засади управління якістю освіти у вищих навчальних закладах». – Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волинь Поліграф». – С. 82-88.
 6. Вдовичин Т. Я. Технології відкритої освіти як складова навчально-виховного процесу бакалаврів інформатики / Вдовичин Т. Я. // Наукові праці ДонНТУ. Серія: педагогіка, психологія і соціологія». – Донецьк: ДНУ, 2014. – С. 48-52.
 7. Жалдак М. І. Про деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі та педагогічному університеті // Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка, 2005. – № 6. – С. 17-24.
 8. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III від 17 січня 2002 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.
 9. Лещенко М. П. Відкрита освіта у категоріальному полі вітчизняних і зарубіжних вчених [Електронний ресурс] / Лещенко М. П., Яцишин А. В. / Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 1 (39). – Режим доступу до журналу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/65#.VGQ-ZzSG8sd>.
 10. Моисеев В. Открытое образование: идеология формирования сети / В. Моисеев // Высшее образование в России – 2002. – № 6. – С. 78-83.
 11. Морзе Н. В. Система методичної підготовки майбутніх вчителів інформатики в педагогічних університетах: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Морзе / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2003. – 605 с.
 12. Раков С. А. Сучасний учитель інформатики: кваліфікація і вимоги (або чи можна перетворити Україну на силіконову долину) // Комп'ютер у школі і сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 5-8.
 13. Триус Ю. В. Система формування інформаційної культури студентів вищих навчальних закладів як важлива складова їх професійної підготовки // Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". – Випуск 73. – Черкаси, 2005. – С. 122-130.
 14. Формування єдиного відкритого освітньо-наукового простору України : оптимальне використання засобів забезпечення випереджального розвитку : аналітична доповідь / Здіорук С. І., Іщенко А. Ю., Карпенко М. М. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Science_educational-e2f67.pdf. – дата доступу 05.03.13.

Матеріал надійшов до редакції 24.02.2015 р.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЕТЕВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОТКРЫТОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Вдовичин Татьяна Ярославовна

аспирант

Институт информационных технологий и средств обучения НАПН Украины, г. Киев, Украина

tetiana_vdovychyn@mail.ru

Аннотация. Традиционная система подготовки специалистов, несмотря на значительные достижения, требует существенной модернизации в результате технологизации учебного процесса в вузе. Внедрение технологий открытого образования будет способствовать разнообразию и совершенствованию учебного процесса, служить его соответствию потребностям и требованиям. В частности, у студентов направления подготовки «Информатика*» будет развиваться способность к самореализации, положительное отношение к профессиональной деятельности. Результаты проведенного анкетирования

студентов, профессорско-преподавательского состава, администрации и учебно-вспомогательного персонала вуза позволяют определить современное состояние применения сетевых технологий открытого образования в учебно-воспитательном процессе.

Ключевые слова: бакалавр информатики; профессорско-преподавательский состав университета; администрация вуза; учебно-вспомогательный персонал; технологии открытого образования; педагогические условия.

CURRENT STATE OF THE USE OF OPEN EDUCATION NETWORK TECHNOLOGIES IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

Tetiana Ya. Vdovychyn

Postgraduate student

Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

tetiana_vdovychyn@mail.ru

Abstract. Traditional training, despite significant gains and achievements, needs substantial modernization because of technologizing the educational process in high school. Introduction of open education technologies will contribute the diversity and improvement of the educational process, correspond to its needs and requirements. In particular, the students of specialty «Informatics*» will develop the ability of self-realization, positive attitude to the profession. The results of the questionnaire of students, lecturers, administration and teaching-support staff of the university can determine the current state of the use of open education technologies in the educational process.

Keywords: bachelor of informatics; lecturers; administration of the university; teaching-support staff; open education technology; pedagogical conditions.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bykov V. Yu. Models of organizational systems of open education: Monograph / Yu. V. Bykov. – K. : Atika, 2008. – 684 s. (in Ukrainian).
2. Bykov V. Yu. The innovative development tools and technologies of open education / Yu. V. Bykov // Modern information technologies and innovative methods in training: methodology, theory, experience, problems: Zb.nauk. works: Redkol.: I. A. Zyazyun (chairman) and others. – Release of 29. – Kyiv : LTD “Glider” 2012. – p. 32-40 (in Ukrainian).
3. Vdovychyn T. J. On the introduction of technologies open education in the educational process / T. J. Vdovychyn., A. V. Iatsishin // Scientific notes. – Issue 4 – Series: Problems of methods of physical and mathematical and technological education. Part 1 – Kirovograd: RIO KSPU im. Vynnychenko, 2013. – P. 96-101 (in Ukrainian).
4. Vdovychyn T. J. The use of technologies of open educational for informatization of the educational process / T. J. Vdovychyn., A. V. Yatsishin // Information Technologies in Education: Coll. sciences. etc. – Vol. 16. – Kherson: KSU, 2013. – P. 134-140 (in Ukrainian).
5. Vdovychyn T. J. Modernization of training future teachers of informatics-based technologies open education / T.J. Vdovychyn., A.V. Iatsishin // Higher education Ukraine: theoretical and scientific-methodical journal. №2 (Annex 2) – 2013 – The thematic issue of "Scientific and methodological principles of quality management in higher education institutions" – Lutsk: SAP Hadyak Zhanna Vladimirovna, printing "Volyn Polygraph." - P. 82-88 (in Ukrainian).
6. Vdovychyn T. J. Open education technologies as part of the educational process of Bachelors of Informatics / T. J. Vdovychyn // Proceedings of DonNTU. Series: “Pedagogy, psychology and sociology”. – Donetsk: DNU, 2014. – P. 48-52 (in Ukrainian).
7. Zhaldak M. I. Some methodological aspects of teaching science in school and Pedagogical University / M. I. Zhaldak // Scientific notes Ternopil National University im. V. Hnatyuka. Series: Pedagogy, 2005. – № 6. – P. 17-24 (in Ukrainian).
8. Law of Ukraine "On education» №2984-III from January 17, 2002. [online] – Available from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> (in Ukrainian).
9. Leshchenko M. P. Category of “open education” in the works of native and foreign scientists. [online] /

- M. P. Leshchenko., A. V. Iatsishin / Information Technology and Learning Tools. – 2014. – № 1 (39). – Available from: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/65#.VGQ-ZzSG8sd> (in Ukrainian).
10. Moiseev V. Open Education: an ideology of forming a network / V. Moiseev // Higher Education in Russia – 2002. – № 6. – P. 78-83 (in Russian).
 11. Morse N. V. System of methodical preparation of future teachers of computer science in pedagogical universities: Dis ... Dr. ped. Sciences: 13.00.02 / N. V. Morse / National Pedagogical University named after. Dragomanov. – K., 2003. – 605 p. (in Ukrainian).
 12. Rakov S. A. Modern science teacher, and qualification requirements (or is it possible to turn Ukraine into Silicon Valley)/ S. A. Rakov // Computer in school and family. – 2005. – № 5. – S. 5-8 (in Ukrainian).
 13. Tryus Yu. V. System formation of information culture of students of higher educational institutions as an important component of their training / Yu. V. Tryus// Bulletin of Cherkassy University. Series "Teaching science". – Issue 73 – Cherkasy, 2005. – P. 122-130 (in Ukrainian).
 14. Forming a single open space, educational and scientific Ukraine: optimal use of outstripping ensuring of development analytical report [online] / S. I. Zdioruk, A. J. Ishchenko, M. Karpenko – Available from: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files.pdf>. – 03.05.13 (in Ukrainian).